

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงราย

The Model of the Potential outstanding Youth Development of TO BE NUMBER ONE IDOL, Chiang Rai Province

สุวพรรณ จิตต์พลีชีพ*

Suwaporn Jittplecheep*

ABSTRACT

This research aimed to develop a model to enhance the potential of talented and virtuous youth under the TO BE NUMBER ONE IDOL project in Chiang Rai Province. The study adopted a Research and Development (R&D) approach using mixed methods and was conducted in three phases: (1) examining the current implementation of the project, (2) developing a youth potential enhancement model, and (3) assessing the outcomes related to self-esteem, self-management, and life skills. Data were collected from diverse sources, including youth aged 13-18, teachers, educational personnel, administrators, and project staff. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, while qualitative data were analyzed through content analysis and triangulation to ensure data validity and reliability.

The findings showed that: (1) The Chiang Rai TO BE NUMBER ONE IDOL project exhibited strengths in structured training processes such as the “Training for Leader” and “Pre-IDOL Camp,” which effectively addressed adolescent needs. (2) The developed model, titled “The Ultimate Leader Program”, focused on holistic youth development encompassing both competence and moral character. The model included core training, “Good Child Dhamma” activities, and the “Play - Learn - Change -Become” concept, supported by surrounding systems including families, schools, communities, and mentors. (3) Most participating youth demonstrated high levels of self-esteem, moderate levels of self-management, and moderate life skills. This reflects the important role of the TO BE NUMBER ONE project in promoting the behavioral and mental potential of youth, particularly in preventing risky behaviors and drug-related issues. It aligns with the project’s core objective of building mental immunity, reducing the risk of drug involvement, and fostering long-term positive behaviors.

Recommendations include expanding the model to other regions, supporting it with consistent policies and budgeting, and strengthening mentor networks and monitoring systems to ensure sustainable youth development under the TO BE NUMBER ONE initiative.

Keywords: Life Skills; Self-Esteem; Self-Management; To be Number One Idol; Youth Leadership

ARTICLE INFO

Article History:

Received : May 15, 2025

Revised : July 07, 2025

Accepted : July 14, 2025

*นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

Public Health Technical Officer, Professional Level, Chiangrai Provincial Public Health Office, Thailand.

*Corresponding author, E-mail: suwa2511@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในลักษณะของวิธีการแบบผสมผสาน (Mixed Methods) แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษาสถานการณ์การดำเนินโครงการ 2) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเยาวชน และ 3) ศึกษาผลของการพัฒนาในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง การจัดการตนเอง และทักษะชีวิต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนอายุ 13 - 18 ปี ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่โครงการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและวิธี Triangulation

ผลการวิจัยพบว่า 1) โครงการมีจุดแข็งด้านกระบวนการอบรม เช่น ค่าฯ Training for Leader และ Pre-IDOL Camp ที่ตอบโจทย์วิจัยได้ดี 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นชื่อ “The Ultimate Leader Program” เน้นพัฒนาเยาวชนทั้งด้านความสามารถและคุณธรรม ผ่านกิจกรรมฝึกอบรม กิจกรรมธรรมะเด็กดี และแนวคิด “เล่น - เรียน - เปลี่ยน - เป็น” โดยมีครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และพี่เลี้ยงเป็นกลไกสนับสนุน 3) เยาวชนมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูง การจัดการตนเองและทักษะชีวิตในระดับดี สะท้อนว่าโครงการ TO BE NUMBER ONE มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพด้านพฤติกรรมและจิตใจของเยาวชน โดยเฉพาะในด้านการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของโครงการที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันทางใจ ลดความเสี่ยงในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกในระยะยาว

ข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมการขยายผลรูปแบบไปยังพื้นที่อื่น พร้อมพัฒนาเครือข่ายพี่เลี้ยงและระบบติดตามประเมินผล เพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาเยาวชน

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต; การเห็นคุณค่าในตนเอง; การจัดการตนเอง; To be Number One Idol; เยาวชนต้นแบบ

บทนำ

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาระดับชาติที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนและกลุ่มแรงงาน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้กำหนดความหมายของยาเสพติดให้โทษว่าเป็นสารเคมีหรือวัตถุที่มีผลต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ การใช้สารเสพติดอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลให้เกิดอาการถอนยาเมื่อหยุดใช้ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยรวม ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ (Thai Legal Affairs Division, 2014) จากข้อมูลของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่าประเทศไทยยังคงเผชิญกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด ทั้งจากปัจจัยทาง

เศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว โดยเฉพาะเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูงหรือมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย (Office of the Narcotics Control Board, 2022)

จังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเมียนมาและลาว มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด เนื่องจากมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีภูมิประเทศที่เอื้อต่อการลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตเข้าสู่ประเทศไทย โดยเส้นทางเหล่านี้มักถูกใช้เป็นจุดพักคอยก่อนกระจายยาเสพติดเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ (Office of the Narcotics Control Board, 2022) ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามเป็นไปอย่างยากลำบาก แม้ว่าหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ทั้งตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินมาตรการป้องกันและปราบปรามอย่างต่อเนื่องและเข้มข้น รวมถึงมีการเฝ้าระวังและตรวจสอบที่เข้มงวดตามแนวชายแดน แต่การควบคุมปัญหายังคงมีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านบุคลากรในการปฏิบัติงาน ข้อจำกัดในด้านอุปกรณ์เครื่องมือสนับสนุนการลาดตระเวน ข้อจำกัดด้านข้อมูลข่าวสารที่ไม่เพียงพอ รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศที่ยังมีข้อจำกัด ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ลักษณะการแพร่ระบาดของสารเสพติดยังส่งผลต่อสังคมและชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ จังหวัดเชียงรายที่เสี่ยงต่อการถูกชักจูงเข้าสู่การใช้และจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และอนาคตของเยาวชน รวมทั้งความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนและจังหวัดในระยะยาว

จากรายงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่าเยาวชนและผู้ใช้แรงงานเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งในฐานะผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ (Office of the Narcotics Control Board, 2023) ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง โดยกำหนดให้การแก้ไขปัญหานี้เป็น “วาระแห่งชาติ” ภายใต้ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดระยะ 20 ปี ระหว่างพ.ศ. 2558 - 2577 โดยมีเป้าหมายหลักที่ชัดเจนในการลดปริมาณยาเสพติดให้เหลือน้อยที่สุด และลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมผ่านมาตรการที่ครอบคลุม ทั้งการป้องกันกลุ่มเสี่ยง การบำบัดรักษาผู้เสพยาให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ รวมถึงการปราบปรามเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดให้หมดไปจากชุมชน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนอย่างเป็นระบบ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017)

โครงการ TO BE NUMBER ONE IDOL มุ่งเน้นการค้นหาและพัฒนาเยาวชนที่มีศักยภาพให้เป็นต้นแบบของสังคม โดยพัฒนาด้านทักษะการสื่อสาร ความมั่นใจในตนเอง และภาวะความเป็นผู้นำ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนคนอื่นๆ หันมาสนใจพัฒนาตนเองแทนการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด (TO BE NUMBER ONE Foundation, 2022) เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาเสพติดสูง จึงควรมีการส่งเสริมการป้องกันอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกิจกรรมที่เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ เปิดโอกาสให้เยาวชนใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความเข้มแข็งในการปฏิเสธสิ่งเสพติดหรือพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัย

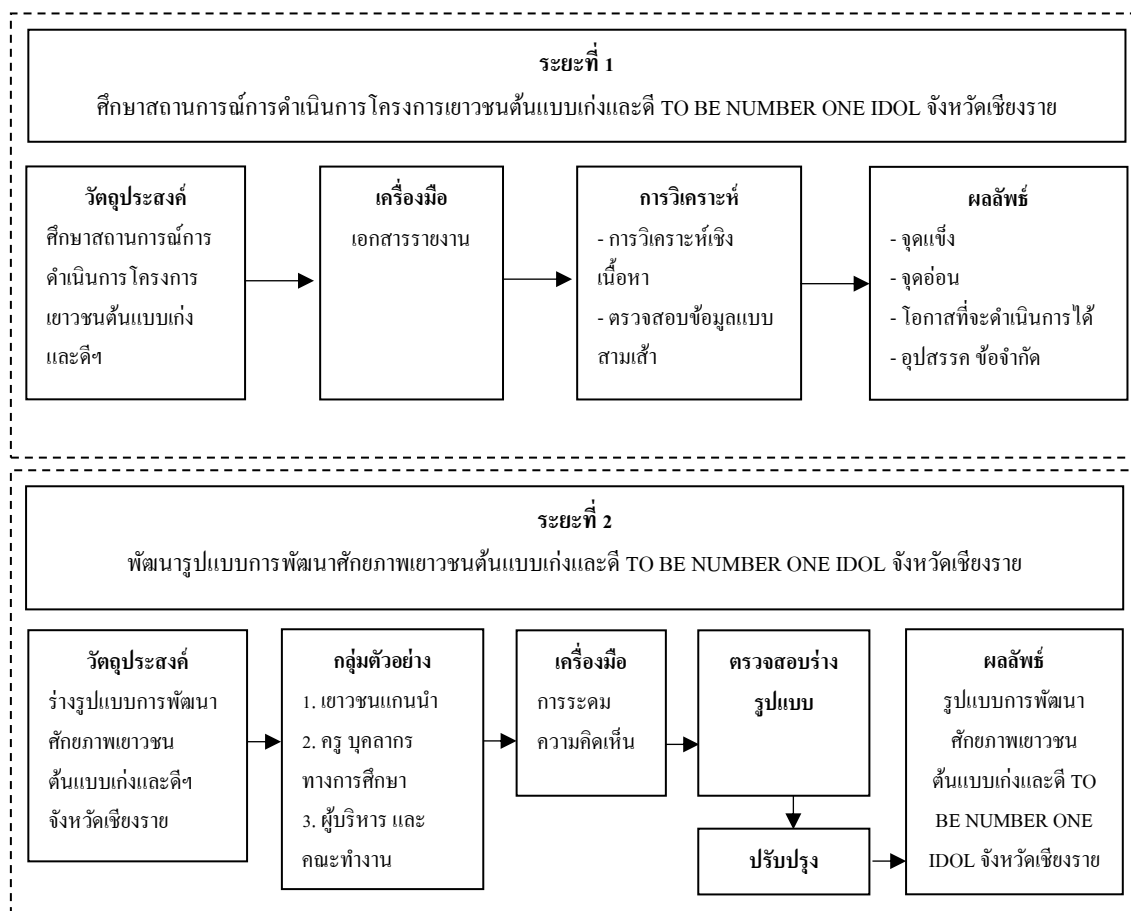
จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการค้นหารูปแบบหรือแนวทางที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและลดปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในจังหวัดเชียงรายและพื้นที่ใกล้เคียง

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จะนำรูปแบบการพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE (TO BE NUMBER ONE IDOL) จังหวัดเชียงราย มาเป็นแนวทางหลักในการเสริมสร้างศักยภาพและภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนในจังหวัด เพื่อสนับสนุนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (TO BE NUMBER ONE) ในทุกระดับมหิงอุปรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี องค์ประธานโครงการ ฯ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการศึกษาวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในลักษณะของวิธีการแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังแสดงในรูปที่ 1

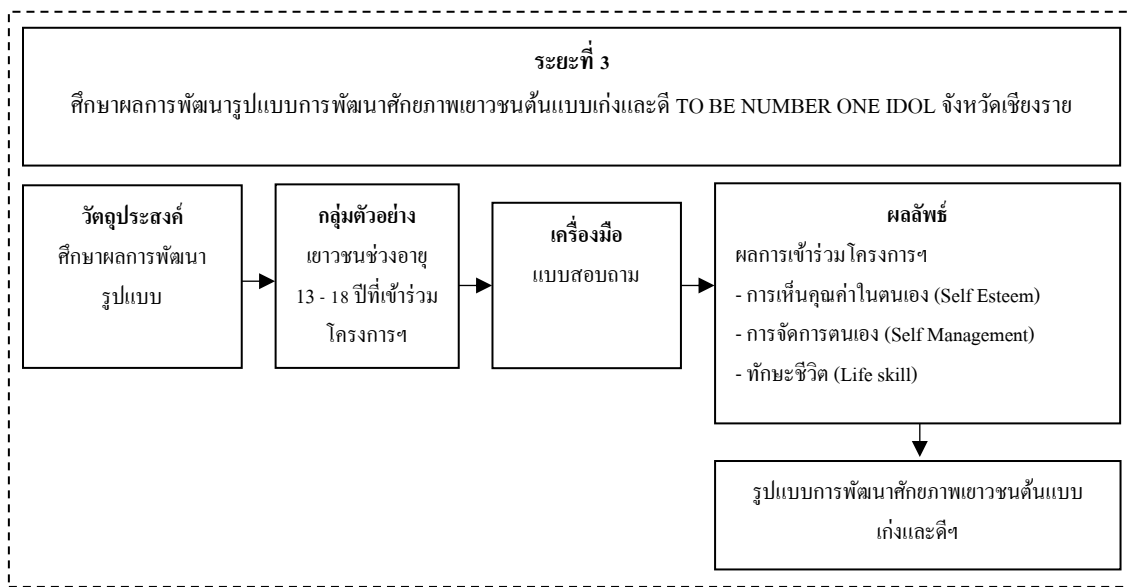

Figure 1. Study procedure

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพครั้งนี้ มีดังนี้

1.1. เชิงปริมาณ เยาวชนช่วงอายุ 13 - 18 ปีที่เข้าร่วมโครงการ และอยู่ในชมรม TO BE NUMBER ONE จำนวน 300 คน ที่มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ที่มีระดับความเชื่อมั่น 0.95 (Srisai, 2008) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่

$N = 1,100$ (จำนวนประชากรเยาวชนที่อยู่ในชมรม TO BE NUMBER ONE)

$e = 0.05$ (ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้)

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างเยาวชนช่วงอายุ 13 - 18 ปีที่เข้าร่วมโครงการ และอยู่ในชมรม TO BE NUMBER ONE เมื่อจำนวนนักเรียนและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด จำนวน 1,100 คน ตามสูตรของ Taro Yamane ดังนี้

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\
 &= \frac{1,100}{1 + 1,100(0.05)^2} \\
 &= \frac{1,100}{3.75} \\
 &= 293.33
 \end{aligned}$$

ผลการคำนวณตามสูตร จะได้เยาวชนช่วงอายุ 13 - 18 ปีที่เข้าร่วมโครงการ และอยู่ในชมรม TO BE NUMBER ONE จำนวน 293.33 คน แต่เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้น ผู้วิจัยขอใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria)

1. เป็นเยาวชนช่วงอายุระหว่าง 13-18 ปีบริบูรณ์ ณ วันที่เก็บข้อมูล
2. เป็นสมาชิกของชมรม TO BE NUMBER ONE ในจังหวัดเชียงราย
3. ได้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี (TO BE NUMBER ONE IDOL) อย่างน้อย 1 กิจกรรม เช่น การเข้าค่ายอบรม TO BE NUMBER ONE TRAINING FOR LEADER
4. ให้ความยินยอมในการเข้าร่วมการศึกษา และในกรณีที่เป็นผู้เยาว์ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองตามระเบียบว่าด้วยการวิจัยในมนุษย์
5. สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและให้ข้อมูลได้ครบถ้วนตามที่กำหนด

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1. ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วนตามที่กำหนด เช่น ลาออกกลางคัน หรือขาดการติดต่อ
2. มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกายหรือสุขภาพจิตที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. ปฏิเสธหรือถอนความยินยอมในการเข้าร่วมโครงการในระหว่างกระบวนการศึกษา
4. ให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือไม่สามารถตอบแบบสอบถาม/เข้าร่วมการสัมภาษณ์ตามที่กำหนดได้

1.2. เชิงคุณภาพ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

1. เยาวชนแกนนำในค่ายแกนนำ TO BE NUMBER ONE TRAINING FOR LEADER และเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จำนวน 10 คน
2. ครู บุคลากรทางการศึกษาที่ดูแล ได้แก่ ครู โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ครู โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ครู โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม และเยาวชนต้นแบบ TO BE NUMBER ONE IDOL ระดับจังหวัด ระดับภาคเหนือ และระดับประเทศ จำนวน 8 คน
3. คณะผู้บริหาร และคณะทำงานจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย จำนวน 2 คน

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria)

1. เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงราย

2. มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม การจัดการ หรือการเข้าร่วมโครงการอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป
3. มีความสมัครใจเข้าร่วมการสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม และให้ความยินยอมในการเข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้
4. สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ตรงตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1. ผู้ที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วน หรือปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม
2. ผู้ที่ถอนความยินยอมระหว่างกระบวนการเก็บข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1. เครื่องมือเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสาร รายงานการประชุม แนวทางการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) โดยผ่านการประเมินค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าเครื่องมือมีความครบถ้วน ชัดเจน และเหมาะสมต่อการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2. เครื่องมือเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของเยาวชนช่วงอายุ 13-18 ปี โดยครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem), การจัดการตนเอง (Self-Management) และทักษะการใช้ชีวิต (Life Skill) ผ่านคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

1. ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (6 ข้อ)
2. การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นแบบประเมินแบบใช่/ไม่ใช่ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็นข้อความเชิงบวก 10 ข้อ และข้อความเชิงลบ 20 ข้อ โดยให้คะแนนตามคำตอบที่สอดคล้องกับความหมายของข้อความ (1 หรือ 0 คะแนน) รวมคะแนนเต็ม 30 คะแนน ทั้งนี้ ได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับน้อย (คะแนนต่ำกว่า 16 คะแนน) ระดับปานกลาง (คะแนนตั้งแต่ 16-22 คะแนน) และระดับมาก (คะแนนมากกว่า 22 คะแนน)
3. การจัดการตนเอง (Self-Management) ใช้แบบประเมินจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบมาตราตอบแบบลิเคิร์ต 3 ระดับ ได้แก่ “ประจำ” ให้ 3 คะแนน “บางครั้ง” ให้ 2 คะแนน และ “ไม่เคยทำ” ให้ 1 คะแนน ครอบคลุมเนื้อหาใน 3 ด้าน ได้แก่ การจัดการตนเองในชั้นเรียน ชีวิตประจำวัน และการบริหารเวลา รวมคะแนนเต็ม 36 คะแนน โดยเกณฑ์การแปลผลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับน้อย (คะแนนต่ำกว่า 24 คะแนน) ระดับปานกลาง (คะแนนระหว่าง 24-29 คะแนน) และระดับมาก (คะแนนมากกว่า 29 คะแนน)

4. ทักษะการใช้ชีวิต (Life Skills) ใช้แบบประเมินจำนวน 30 ข้อ โดยเป็นมาตราตอบแบบลิเคิร์ต 3 ระดับ ได้แก่ “ไม่จริง” ให้ 1 คะแนน “จริงบางครั้ง” ให้ 2 คะแนน และ “จริงที่สุด” ให้ 3 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 90 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแปลผลแบ่งออกเป็น 3 ระดับเช่นกัน ได้แก่ ระดับพอใช้ (คะแนนต่ำกว่า 65 คะแนน) ระดับดี (คะแนนระหว่าง 66-75 คะแนน) และระดับดีมาก (คะแนนมากกว่า 75 คะแนน) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามทั้ง 4 ตอน พบว่ามีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ในเกณฑ์ดี ได้แก่ ตอนที่ 1 = 0.80, ตอนที่ 2 = 0.89, ตอนที่ 3 = 0.85, และตอนที่ 4 = 0.88 ค่าความเชื่อมั่นในระดับดี โดยมีค่า Cronbach's Alpha ดังนี้ ตอนที่ 2 = 0.88, ตอนที่ 3 = 0.81 และ ตอนที่ 4 = 0.90

3. วิธีรวบรวมข้อมูล

3.1. **ขั้นตอนที่ 1** ระยะเวลาเตรียมการ ผู้วิจัยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และจัดประชุมชี้แจงผู้ช่วยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เครื่องมือ และวิธีการเก็บข้อมูล พร้อมจัดทำหนังสือราชการเพื่อขออนุญาตเข้าพื้นที่

3.2. **ขั้นตอนที่ 2** ระยะดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบกลุ่มกับครู เยาวชนต้นแบบ และผู้บริหารโครงการ รวม 17 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการถอดเทป แยกหมวดหมู่ และตรวจสอบความครบถ้วนโดยผู้เชี่ยวชาญ
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม 300 ชุด โดยผู้ช่วยเก็บข้อมูลที่ผ่านการอบรม ตรวจสอบความถูกต้อง ลงรหัส บันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS และวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

3.3. **ขั้นตอนที่ 3** ระยะสรุปผล ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งสองประเภท จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน และสรุปข้อค้นพบเพื่อใช้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนต้นแบบ TO BE NUMBER ONE จังหวัดเชียงราย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1. **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ** โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการสอบทานแบบสามเส้าผลการสัมภาษณ์เชิงลึกดำเนินการวิเคราะห์ร่วมกับการใช้ SWOT เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของรูปแบบการพัฒนา ซึ่งช่วยเสริมการตีความข้อมูลในเชิงบริบทอย่างชัดเจน

4.2. **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ** สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ เพื่อแสดงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการ ค่าเฉลี่ย เพื่อหาค่ากลางของคะแนน

ในแต่ละด้าน ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง การจัดการตนเอง และทักษะชีวิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์การกระจายตัวของคะแนนรอบค่าเฉลี่ยในแต่ละตัวแปร

5. การพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเชียงราย หมายเลขการรับรอง CRPPHO 69/2566

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินการโครงการเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาวิจัยสถานการณ์การดำเนินการโครงการเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงราย พบว่าโครงการดังกล่าวมีจุดแข็งในการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนผ่านกระบวนการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการอบรมค่ายต่าง ๆ เช่น ค่าย Training for Leader และ Pre-IDOL Camp ซึ่งช่วยปลูกฝังภาวะผู้นำ การคิดเชิงสร้างสรรค์ และจิตสาธารณะ นอกจากนี้ โครงการยังใช้กระบวนการ TO BE Design Chiangrai Creative ในการออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของวัยรุ่น ทำให้กิจกรรมมีความน่าสนใจ ทันสมัย และสามารถดึงดูดให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมได้เป็นจำนวนมาก บทบาทของเยาวชนภายใต้โครงการนี้ไม่ได้เป็นเพียงผู้รับบริการเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำชมรมในระดับโรงเรียน ผู้จัดการศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE และเป็นแกนนำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับโรงเรียนและจังหวัด ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของเยาวชน อีกทั้งยังมีระบบการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด โดยใช้แนวคิด “One Team Chiangrai” เป็นกลไกเชิงพื้นที่ที่ช่วยให้การขับเคลื่อนโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดบางประการ เช่น การขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล รวมถึงปัญหาการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกของโครงการในกลุ่มผู้ปกครองหรือชุมชน และการสื่อสารคุณค่าเชิงพฤติกรรมยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ทั้งนี้ ยังพบว่าแนวโน้มความนิยมของเยาวชนที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อความต่อเนื่องของกิจกรรมบางประเภท ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบันอยู่เสมอ ดังแสดงในตารางที่ 1.

Table 1. SWOT analysis of the Talented and Virtuous Youth Leader Development Project under the TO BE NUMBER ONE IDOL initiative, Chiang Rai Province

Internal Factors		External Factors	
Strengths		Opportunities	
- A systematic and continuous development process (e.g., Training for Leaders, Pre-IDOL Camp) - Use of TO BE Design Chiang Rai Creative to develop modern, youth-friendly activities - Youth take real leadership roles in managing TO BE NUMBER ONE clubs and Friend Corners at both school and provincial levels - Strong inter-agency collaboration within the province under the One Team Chiang Rai concept		- Growing social and policy-level interest in youth potential development and creative activities - Strong support from provincial and national networks and partners	
Weaknesses		Threats	
- Insufficient ongoing budget support, particularly in remote areas - Limited access to project information among parents and community members - Communication of behavioral values does not fully reach all target groups		- Rapidly changing youth trends may cause activities to lose relevance if not continuously adapted - Cultural diversity and local contexts may limit the suitability of some activities for all target groups	

2. พัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE (TO BE NUMBER ONE IDOL) จังหวัดเชียงราย

ผลการพัฒนารูปแบบฯ พบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงราย มีชื่อว่า “The Ultimate Leader Program” เป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนที่มุ่งเน้นให้เยาวชนเป็นผู้นำที่มีทั้ง “ความเก่ง” และ “ความดี” โดยไม่เพียงพัฒนาศักยภาพเฉพาะด้านทักษะและความสามารถ แต่ยังให้ความสำคัญกับการมีคุณธรรมและการเป็นต้นแบบให้กับเพื่อนเยาวชนและสังคมในวงกว้าง รูปแบบนี้ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาหลักที่ชัดเจน ได้แก่ การฝึกอบรมในค่าย Training for Leader ซึ่งช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการบริหารจัดการตนเอง, กิจกรรม Pre-IDOL Camp เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การคัดเลือกเยาวชนต้นแบบ, และกิจกรรม ธรรมะเด็กดี ที่ส่งเสริมวินัย ความรับผิดชอบ และคุณธรรมในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังใช้แนวคิด “เล่น - เรียน - เปลี่ยน - เป็น” ในการกระตุ้นให้เยาวชนมีแรงจูงใจ เรียนรู้ ทักษะชีวิต ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และแสดงออกถึงบทบาทของการเป็นเยาวชนต้นแบบในสังคม การดำเนินรูปแบบ

ได้รับการสนับสนุนจากระบบแวดล้อมที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย Supporter ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ซึ่งเป็นแรงเสริมในชีวิตประจำวัน, Trainer ซึ่งมีบทบาทในการฝึกฝน ถ่ายทอดทักษะและสร้างแรงบันดาลใจ และ Mentor หรือพี่เลี้ยง ที่คอยให้คำปรึกษาและติดตามพัฒนาการของเยาวชนอย่างใกล้ชิด รูปแบบนี้ยังเชื่อมโยงกับแนวคิด ONE TEAM CHIANGRAI ที่เน้นการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย ทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน อำเภอ และจังหวัด ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และระบบสนับสนุนแบบองค์รวม ซึ่งช่วยเสริมให้การพัฒนาเยาวชนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบูรณาการ 9 องค์ความรู้หลักของจังหวัดเชียงราย เข้าสู่รูปแบบ The Ultimate Leader Program เป็นอีกหนึ่งจุดแข็งสำคัญ ดังแสดงในรูปที่ 2

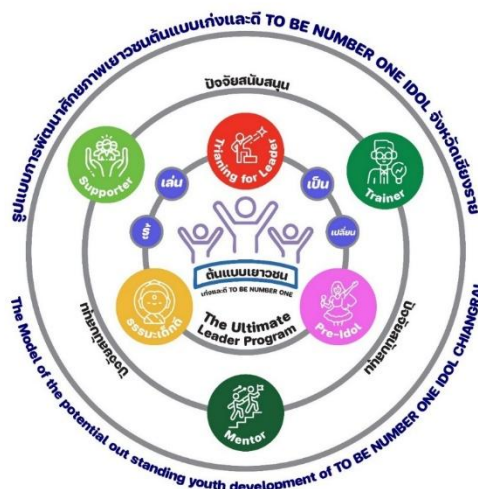

Figure 2. The Model of the Potential Outstanding Youth Development of TO BE NUMBER ONE IDOL, Chiang Rai Province

3. ผลการพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE (TO BE NUMBER ONE IDOL) จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลทั่วไปของเยาวชนอายุระหว่าง 13 - 18 ปีที่เข้าร่วมโครงการและเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE จำนวน 300 คน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.27 ขณะที่เพศชายมีสัดส่วนร้อยละ 22.73 เมื่อพิจารณาด้านอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.34 รองลงมาคืออายุ 16 ปี ร้อยละ 28.33 และอายุ 18 ปี ร้อยละ 15.35 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

Table 2. General Information of Youth Aged 13 - 18 Years Participating in the Project and Being Members of the TO BE NUMBER ONE Club (n = 300)

General Information	Number (n)	Percentage (%)
Gender		
Male	68	22.73
Female	232	77.27
Age		
13 years	16	5.33
14 years	16	5.33
15 years	19	6.33
16 years	85	28.33
17 years	118	39.34
18 years	46	15.35
Education Level		
Lower Secondary School	44	14.73
Upper Secondary School	256	85.37
TO BE NUMBER ONE Project Membership		
Member	234	78.00
Non-member	66	22.00
Participation in TO BE NUMBER ONE Activities		
Participated	254	84.73
Never Participated	46	15.27
Length of Time Familiar with the TO BE NUMBER ONE Project		
Less than 1 year	25	8.33
1-2 years	92	30.73
3-4 years	96	32.00
5-6 years	70	23.33
7-8 years	15	5.00
More than 9 years	2	0.61

ผลการพัฒนาศักยภาพเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงราย พบว่าเยาวชนอายุระหว่าง 13 - 18 ปีที่เข้าร่วมโครงการและเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE จากผลการศึกษา

พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับมาก (มากกว่า 22 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 54.67 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 38.00 และระดับน้อย ร้อยละ 7.33 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23 ± 0.10 ในด้านการจัดการตนเอง กลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี (มากกว่า 29 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 87.33 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนน 24 - 29) ร้อยละ 30.33 และระดับน้อย ร้อยละ 12.67 และโดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.84 ± 3.18 สำหรับด้านทักษะการใช้ชีวิต พบว่าเยาวชนมีระดับดี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมาคือระดับดีมาก ร้อยละ 35.67 และระดับปานกลาง ร้อยละ 28.33 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 68 ± 0.41 ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการมีศักยภาพในระดับดีถึงดีมาก โดยเฉพาะด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง การจัดการตนเอง และทักษะการใช้ชีวิต ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง และส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางใจอย่างยั่งยืน ดังแสดงในตารางที่ 3

Table 3. Levels of Self-Esteem, Self-Management, and Life Skills among Participants (n = 300)

Assessment Area	Score Range	Interpretation	Number (n)	Percentage (%)	($\bar{X} \pm SD$)
Self-Esteem	< 16	Low	22	7.33	
	16 - 22	Moderate	114	38.00	
	> 22	High	164	54.67	23 ± 0.10
Self-Management	< 23	Low	38	12.67	
	24 - 29	Moderate	91	30.33	
	> 29	High	262	87.33	27.84 ± 3.18
Life skill	< 65	Moderate	85	28.33	
	66 - 75	High	108	36.00	
	> 75	Very High	107	35.67	68 ± 0.41

อภิปรายผล

จากข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศหญิงมีจำนวนมากกว่าชายอย่างชัดเจน (ร้อยละ 77.27 เทียบกับ 22.73) และกลุ่มอายุที่พบมากที่สุดคือ กลุ่มอายุ 16 - 17 ปี ซึ่งรวมกันคิดเป็นร้อยละ 67.67 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แนวโน้มดังกล่าวอาจสะท้อนว่าเพศหญิงและเยาวชนในช่วงปลายวัยรุ่นมีความสนใจหรือความสามารถในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมชมรม TO BE NUMBER ONE มากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา เช่น Steinberg (2014) ที่ระบุว่าในช่วงปลายวัยรุ่น (Late Adolescence) เยาวชนจะมีพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมสูงขึ้น ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบมีประสบการณ์ (experiential learning) ได้ดีกว่า นอกจากนี้ สัดส่วนเพศหญิงที่สูงกว่าชาย ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ชี้ว่าเยาวชนหญิงมีแนวโน้มแสดงความสามารถในการควบคุม

อารมณ์และพฤติกรรมทางสังคมได้ดีกว่า (Eccles & Roeser, 2011) ซึ่งอาจมีผลต่อความต่อเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาสถานการณ์โครงการเยาวชนต้นแบบเก่งและดี TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงราย พบว่า โครงการมีจุดแข็งในการพัฒนาเยาวชนอย่างเป็นระบบผ่านกิจกรรมอบรม เช่น Training for Leader และ Pre-IDOL Camp ซึ่งช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ และจิตสำนึกสาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1986) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมและแบบอย่างเพื่อเสริมสร้าง self-efficacy กิจกรรมถูกออกแบบภายใต้แนวคิด TO BE Design Chiangrai Creative โดยยึดหลักการออกแบบที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิด Youth Participatory Action Research (YPAR) (Ozer, 2017) ทำให้เยาวชนไม่เพียงเป็นผู้รับ แต่เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในระดับโรงเรียนและชุมชน สะท้อนการมีส่วนร่วมเชิงลึก (Checkoway & Gutierrez, 2006) อีกจุดเด่นคือการขับเคลื่อนโครงการผ่านเครือข่ายความร่วมมือ One Team Chiangrai ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Collective Impact (Kania & Kramer, 2011) ที่มุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานข้ามภาคส่วนอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน อย่างไรก็ตาม พบข้อจำกัด เช่น งบประมาณที่ไม่ต่อเนื่องในบางพื้นที่ และการเข้าถึงข้อมูลของผู้ปกครองหรือชุมชนยังจำกัด ขณะที่ความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมเยาวชนที่รวดเร็ว เช่น ความนิยมในโซเชียลมีเดีย เทรนด์แฟชั่น เพลงหรือกิจกรรมออนไลน์ ส่งผลให้กิจกรรมรูปแบบเดิมบางประเภท เช่น กิจกรรมอบรมแบบนั่งฟังบรรยายหรือกิจกรรมจิตอาสาที่ไม่สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชนในยุคดิจิทัล มีแนวโน้มได้รับความสนใจลดลง จากการสัมภาษณ์เยาวชนแกนนำพบว่า กิจกรรมที่มีรูปแบบเชิงโต้ตอบ สนุก ทำง่าย และสามารถแชร์ลงโซเชียลมีเดียได้ เช่น เกมสร้างแรงบันดาลใจ เวิร์กช็อปศิลปะสร้างสรรค์ หรือกิจกรรมพัฒนาตนเองผ่าน Tiktok/YouTube Studio ได้รับความนิยมมากกว่า ดังนั้น ผู้จัดโครงการจึงควรปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์และความสนใจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ในการพัฒนารูปแบบ “The Ultimate Leader Program” โครงการได้นำหลักการกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนทั้งด้านความเก่ง (competence) และความดี (character) ตามแนวคิดของ Lickona *et al.* (2003) และ Kolb (1984) ผ่านกิจกรรมที่ใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ เช่น ค่าอบรมผู้นำ และกิจกรรมธรรมชาติ รวมถึงแนวทาง เล่น - เรียน - เปลี่ยน - เป็น ที่ส่งเสริมแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) ซึ่งเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1986) องค์ประกอบสำคัญอีกประการคือระบบสนับสนุนรอบด้าน (Support System) ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน (Supporters), วิทยากร (Trainers) และพี่เลี้ยง (Mentors) ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายปลอดภัยทางสังคม (Bronfenbrenner, 1979) ที่เอื้อต่อพัฒนาการด้านอารมณ์และพฤติกรรมของเยาวชน

ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับมาก มีการจัดการตนเองในระดับดี และมีทักษะการใช้ชีวิตในระดับดี สะท้อนว่าโครงการ TO BE NUMBER ONE มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพด้านพฤติกรรมและจิตใจของเยาวชน โดยเฉพาะในด้านการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของโครงการที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันทางใจ ลดความเสี่ยงในการ

เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกในระยะยาว ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Botvin & Griffin (2004) ที่พัฒนาโปรแกรม Life Skills Training (LST) ซึ่งเป็นแนวทางการป้องกันยาเสพติดโดยใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการเพิ่มความสามารถในการจัดการตนเอง การสื่อสาร และความสามารถในการตัดสินใจอย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยลดโอกาสการเข้าสู่วงจรของพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพทางจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมบ้านกาญจนาภิเษก พบว่า เยาวชนที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม มีโอกาสได้สะท้อนตนเอง และได้รับแบบอย่างที่ดีจากผู้ใหญ่ในกระบวนการพัฒนาพฤติกรรม มีระดับ Self-Esteem และสุขภาพทางจิตในระดับที่ดีขึ้น โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสองปัจจัยนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.740, p < 0.01$) (Rattana-preuk & Lueboonthavatchai, 2022) งานวิจัยของ Srikongphlee & Luvila (2018) ที่ศึกษาผลของการฝึกทักษะชีวิตในกลุ่มเยาวชน จ.ขอนแก่น พบว่า เยาวชนที่ผ่านกระบวนการฝึกทักษะชีวิตและได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว มีระดับความภาคภูมิใจในตนเอง และทักษะชีวิตที่สูงขึ้น และสามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Pummamee *et al.* (2022) ในโครงการ Teen-Strong ซึ่งพบว่า โปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตช่วยเพิ่มความรู้ในการตัดสินใจและลดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมในกลุ่มวัยรุ่นชาย-หญิงอย่างมีนัยสำคัญ

แม้ว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะพบว่า เยาวชนช่วงอายุ 13 - 18 ปี ที่เข้าร่วมโครงการมีระดับความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) อยู่ในระดับมาก และมีทักษะการบริหารจัดการตนเอง (Self-Management) และทักษะชีวิต (Life Skills) ในระดับดี แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในช่วงวัยเรียน ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาตนเอง จึงควรมีการศึกษาติดตามผลในระยะยาว (longitudinal study) เมื่อเยาวชนเข้าสู่วัยทำงาน โดยเฉพาะควรศึกษาว่าแนวคิดและทักษะที่ได้รับจากกระบวนการของรูปแบบการพัฒนาศักยภาพ “The Ultimate Leader Program” สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้หรือไม่ เช่น การประกอบอาชีพอย่างสุจริต การตัดสินใจบนพื้นฐานคุณธรรม การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจต่อแรงกดดันทางสังคมในโลกการทำงาน การศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบในระยะยาว และอาจนำไปสู่การปรับปรุงหรือขยายผลรูปแบบให้เหมาะสมกับการพัฒนาเยาวชนในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ผู้ใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุป

โครงการ TO BE NUMBER ONE IDOL จังหวัดเชียงรายมีจุดเด่นในการพัฒนาเยาวชนอย่างเป็นระบบผ่านกิจกรรมอบรมต่าง ๆ เช่น ค่าย Training for Leader และ Pre-IDOL Camp รวมถึงการใช้กระบวนการ TO BE Design Chiangrai Creative ซึ่งช่วยให้กิจกรรมมีความทันสมัย ดึงดูดใจ และตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพที่ได้จากการวิจัยมีชื่อว่า “The Ultimate Leader Program” ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชนทั้งในด้านความสามารถและคุณธรรม ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก เช่น การฝึกอบรมเชิงสร้างสรรค์

กิจกรรมธรรมชาติ และการใช้แนวคิด “เล่น - เรียน - เปลี่ยน - เป็น” โดยมีระบบสนับสนุนจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และพี่เลี้ยงในการส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตของเยาวชน

นอกจากนี้ ผลการประเมินระดับพฤติกรรมพบว่า เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับมาก มีระดับการจัดการตนเองและการมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี สะท้อนให้เห็นว่าโครงการมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพด้านพฤติกรรมและจิตใจของเยาวชน การพัฒนาการด้านอารมณ์ การคิดเชิงบวก มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางใจ และการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์ของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของโครงการที่ มุ่งเน้นลดความเสี่ยงในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

- 1.1. หน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อสนับสนุนกิจกรรมฝึกอบรมและค่ายพัฒนาศักยภาพเยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล
- 1.2. จังหวัด TO BE NUMBER ONE ควรสนับสนุน การสร้างฐานข้อมูลกลางระดับจังหวัดเกี่ยวกับเยาวชนต้นแบบเพื่อการติดตามพัฒนาการและประเมินผลแบบองค์รวมในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในระดับบริหาร

- 2.1. ผู้บริหารระดับโรงเรียน และหน่วยงานในสังกัดสาธารณสุขควรส่งเสริมบทบาทของครูพี่เลี้ยง (Mentor) และผู้ฝึกสอน (Trainer) ให้มีบทบาทเชิงรุกในการติดตาม สนับสนุน และพัฒนาเยาวชนอย่างใกล้ชิด
- 2.2. จังหวัด TO BE NUMBER ONE ควร มีการจัดตั้ง “คณะทำงานพัฒนาเยาวชนต้นแบบ” ระดับอำเภอ/จังหวัด เพื่อประสานงานระหว่าง โรงเรียน ชุมชน และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ภายใต้แนวคิด “One Team Chiangrai”
- 2.3. จังหวัด TO BE NUMBER ONE ควรมีการพัฒนา และใช้เครื่องมือประเมินผลด้านพฤติกรรม ทักษะชีวิต และภาวะผู้นำของเยาวชนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องทุกปี

3. ข้อเสนอแนะในระดับการปฏิบัติ

- 3.1. จังหวัด TO BE NUMBER ONE ควรส่งเสริมให้โรงเรียนและชมรม TO BE NUMBER ONE มีการใช้กระบวนการ TO BE Design Chiangrai Creative ในการออกแบบกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของวัยรุ่น
- 3.2. ควรมีการขยายกิจกรรม “ธรรมชาติเด็กดี” และ “Pre-IDOL Camp” ให้ครอบคลุมทุกเขตพื้นที่ และจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงควบคู่กับการเรียนรู้ทักษะชีวิต
- 3.3. มีการพัฒนาเยาวชนแกนนำรุ่นพี่ให้เป็น “พี่เลี้ยง” หรือ “Mentor” ให้กับรุ่นน้อง เพื่อสานต่อกระบวนการพัฒนาด้านแบบเยาวชนอย่างยั่งยืน

References

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Botvin, G. J., & Griffin, K. W. (2004). Life skills training: Empirical findings and future directions. *Journal of Primary Prevention*, 25(2), 211–232. <https://doi.org/10.1023/B:JOPP.0000042391.58573.5b>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Checkoway, B., & Gutierrez, L. M. (2006). Youth participation and community change. *Journal of Community Practice*, 14(1–2), 1–9. https://doi.org/10.1300/J125v14n01_01
- Eccles, J. S., & Roeser, R. W. (2011). Schools as developmental contexts during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 225–241. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2010.00725.x>
- Kania, J., & Kramer, M. (2011). Collective impact. *Stanford Social Innovation Review*, 9(1), 36–41. https://ssir.org/articles/entry/collective_impact
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.
- Lickona, T., Schaps, E., & Lewis, C. (2003). *CEP's eleven principles of effective character education*. Character Education Partnership. <https://www.character.org>
- Office of the Narcotics Control Board. (2022). *Thailand drug situation report 2022*. <https://www.oncb.go.th>
- Office of the Narcotics Control Board. (2023). *Summary report on the drug situation and trends in Thailand*. <https://www.oncb.go.th>
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *20-year national strategy on drug prevention and suppression (2015–2037)*. <https://www.nesdc.go.th>
- Ozer, E. J. (2017). Youth-led participatory action research: Developmental and equity perspectives. *Advances in Child Development and Behavior*, 52, 189–207. <https://doi.org/10.1016/bs.acdb.2016.10.001>
- Pummanee, T., Chunuan, S., Tedla, Y. G., Purinthrapib, S., & Chupon, N. (2022). Developing and evaluating the Teen-Strong life skills programme in Southern Thailand. *Health promotion international*, 37(2), daab147. <https://doi.org/10.1093/heapro/daab147>
- Rattanapreuk, P., & Lueboonthavatchai, P. (2022). The psychological well-being and self-esteem of children and youth at Ban Kanchanaphisek Juvenile Vocational Training Centre [Master's thesis, Chulalongkorn University].

- Srikongphlee, V., & Luvila, P. (2018). Effectiveness of life skills training and promoting family environment to prevent youth substance abuse: A study in Khon Kaen, Thailand. *International Journal of GEOMATE*, 15(50), 88–94. <https://doi.org/10.21660/2018.50.3581>
- Steinberg, L. (2014). *Age of opportunity: Lessons from the new science of adolescence*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Srisai, S. (2008). *Applied statistics for social science research*. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Thai Legal Affairs Division. (2014). *Narcotic Drugs Act B.E. 2522 (1979) (Amended)*. Office of the Narcotics Control Board.
- TO BE NUMBER ONE Foundation. (2022). *Annual report on the TO BE NUMBER ONE project implementation, fiscal year 2022*. <https://www.tobefoundation.or.th>